

Suomen YK-liiton lausunto valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta

Kiitämme mahdollisuudesta lausua ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta ulkoasianvaliokunnalle.

Suomen ei tule murentaa kansainvälistä sopimusjärjestelmää

Valtioneuvoston Ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko ja sen osana päivitetty Suomen YK-strategia linjaavat, että muuttuneessakin toimintaympäristössä kansainvälisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustaminen sekä kansainvälisen oikeuden kunnioittaminen ovat Suomen toiminnan kulmakiviä.

Selonteon mukaan Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu arvopohjaiseen realismiin. Siinä korostetaan, että ”Suomi pitää kiinni meille tärkeistä ja keskeisistä arvoista, kuten demokratiasta, oikeusvaltioperiaatteesta, kansainvälisestä oikeudesta ja ihmisoikeuksista, rauhasta, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta”. Selonteossa todetaan myös, että Suomelle pienenä yhteistyöstä riippuvaisena maana on tärkeää, että kansainvälinen järjestys pohjautuu sääntöihin, ei voimankäyttöön. Suomi vahvistaa monenkeskistä sääntöpohjaista järjestelmää ja yhteistyötä sekä toimii globaalisti kansainvälisen oikeuden, demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi.

Suomen YK-liitto painottaa, että Suomen kotimaisten toimien on oltava linjassa selontekoon kirjattujen arvojen ja tavoitteiden kanssa. YK-liitto on huolissaan hallituksen toimista, jotka murentavat kansainvälistä sopimusjärjestelmää. Eduskunnassa hyväksytty poikkeuslaki rajaturvallisuutta koskien herättää kysymyksen siitä, onko lainsäädäntö linjassa kansainvälisten velvoitteiden ja voimassa olevien ihmisoikeussopimusten kanssa. Asia tullaan ratkaisemaan myöhemmin tuomioistuimissa. Samoin hallituksen tekemät leikkauksen kehitysyhteistyöhön vaarantavat pitkäjänteisen ja tarpeellisen työn.

Keskeisellä sijalla on maailmanjärjestö YK:n aseman vaaliminen ja vahvistaminen

Suomen YK-liitto pitää erittäin tärkeänä selonteon linjausta, jonka mukaan Suomi profiloituu YK:ssa johdonmukaisena kansainvälisen oikeuden puolustajana ja kehittäjänä. Selonteossa todetaan, että ennakoitava yleisrahoitus auttaa YK-järjestöjä mandaattinsa tehokkaassa toteuttamisessa ja tuo Suomelle painoarvoa. YK-liitto kiittää siitä, että selonteon mukaan Suomi pitää taloudellisen tukensa YK-järjestöille tasolla, joka osoittaa Suomen poliittisen sitoutumisen monenkeskiseen järjestelmään. Tukea tulee jatkaa vähintään niille neljälle YK-järjestölle, joita Suomi on tukenut pitkäjänteisesti perusrahoituksella (UNFPA, UN WOMEN, UNICEF ja UNDP). Kannustamme Suomea myös jatkamaan työtä YK:n alaisen verokomitean vahvistamiseksi ja kansainvälisen verotuksen kehittämiseksi samoin kuin kansainvälisten rahoituslaitosten

uudistamiseksi. Näillä toimin voidaan kestävästi edistää kehitysmaiden omaa taloutta sekä oikeudenmukaista ja kestävästä globaalia taloutta.

Suomen keskeinen tavoite YK:ssa on kansainvälisen yhteisön mahdollisimman yhtenäinen ja vahva reagointi kansainvälisen oikeuden vakaviin loukkauksiin. YK-liitto tukee hallituksen päämääriä, joiden mukaan Suomi tukee vastuuvollisuuden toteutumista ja erityisesti kansainvälisen rikostuomioistuimen työtä. Suomi vahvistaa näin toiminnallaan YK:n kykyä ehkäistä, hallita ja ratkaista väkivaltaisia konflikteja, sekä tukee vahvaa ja koordinoitua YK-järjestelmää, joka turvaa humanitaarisen avun heikoimmassa asemassa oleville.

YK-liitto pitää kannatettavana myös sitä, että Suomi tukee aloitteita, jotka tähtäävät YK:n yleiskokouksen roolin vahvistamiseen sillä, kuten selonteossakin todetaan, yleiskokouksen kannanotoilla on huomattavaa poliittista painoarvoa ja näkyvyyttä. Tämä on nähty viime aikoina esimerkiksi Ukrainaa ja Lähi-itää koskeneissa äänestyksissä.

Osana selontekoa uudistettu Suomen YK-strategia nostaa keskiöön Suomen tuen YK:n poliittisten operaatioiden ja rauhanrakennustoiminnan kehittämiseksi, jotta YK kykenisi ennaltaehkäisemään ja reagoimaan konfliktitilanteisiin nykyistä tehokkaammin. YK-liitto pitää hyvänä Suomen pyrkimyksiä kasvattaa rooliaan rauhanvälityksessä, väkivaltaisten konfliktien ennaltaehkäisyssä ja ratkaisussa yhteistyössä YK:n kanssa. Pidämme tärkeänä, että Suomi jatkaa vahvaa tukeaan YK:n ihmisoikeusneuvostolle myös neuvoston jäsenyyskauden päätyttyä. Tuemme myös Suomen linjausta jatkaa tukeaan rauhanrakennusrahostolle ja hakea YK:n rauhanrakennuskomission jäseneksi vuosiksi 2027–2028.

YK-liitto kannustaa myös edelleen edistämään YK:n turvallisuusneuvoston Naiset, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman (1325) sekä Nuoret, rauha ja turvallisuus -päättöslauselman (2250) kansallista ja kansainvälistä toimeenpanoa. Kiitämme myös sitoumuksesta laatia uusi kansallinen Nuoret, rauha ja turvallisuus -toimintaohjelma nykyisen ohjelman päättyessä vuoden 2024 lopussa.

Rauhan ja vakauden saavuttamiseksi on tärkeää, että Suomi jatkaa pitkäaikaisten painopistealueidensa, kuten naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä sukupuolten tasa-arvon ja vammaisten oikeuksien edistämistä YK-kontekstissa ja tunnistaa teknologiakysymysten kasvavan roolin. Suomen tulisi myös seurata aktiivisesti uusia aloitteita kuten esimerkiksi YK:n yleiskokouksen yhteydessä perustettua Globaalia allianssia kahden valtion ratkaisun puolesta ja pidättäytyä asekaupasta sotaa käyvien maiden kanssa.

YK-liitto kiittää selonteossa nostettua tavoitetta kansalaisyhteiskunnan kanssa tehtävän yhteistyön kehittämisestä YK-asioissa.

Suomen tulee omassa toimissaan toimia asettamiensa tavoitteiden saavuttamiseksi

YK-liitto on syvästi huolissaan siitä, että selontekoon kirjatut tavoitteet eivät toteudu ilman riittäviä resursseja ja hallituksen nyt tekemät rahoitusleikkaukset vaikeuttavat asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Suomen YK-liitto on huolissaan erityisesti kolmannelle sektorille

kohdistettujen määrärahojen radikaaleista leikkauksista, jotka äkillisyydessään uhkaavat halvaannuttaa kansalaisjärjestökentän toimintamahdollisuudet. Hallituksen leikkaukset ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla toimivien kansalaisjärjestöjen toimintaan haastavat myös selontekoon kirjattujen tavoitteiden saavuttamisen.

Hallituksen toimilla on väistämättä huomattavia vaikutuksia myös moniäänisen osallisuuden ja kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää tukevan toiminnan tuloksellisuuteen.

Globaalikasvatukseen ja järjestöjen kehitysviestintään kohdistuvat valtionapujen lakkautukset heikentävät moniäänisen järjestötoiminnan ohella kansalaisten tiedonsaantia sekä vaikuttavat mahdollisuuksiin kasvaa globaaliin vastuuseen ja yhteisymmärrystä tukevaan toimintakulttuuriin. Suomella on maailmalla kiitelty maine vapaata kansalaisosallistumista ja järjestötoimintaa tukevana yhteiskuntana, joka nyt uhkaa romuttua.

Suomen YK-liitto kannustaa hallitusta myös jatkossa toimimaan vahvan YK-politiikan tukijana, kansalaisten monipuolisen tiedonsaannin mahdollistajana sekä monenkeskisen sääntöpohjaisen järjestelmän puolustajana, vain näin Suomi voi edistää kansallisen ja kansainvälisen turvallisuuden saavuttamista ja vakaiden yhteiskuntien olemassaolon turvaamista. Suomen etu on vahvistaa demokratiaa, oikeusperustaisuutta ja monenkeskistä yhteistyötä erityisesti YK:ssa.

Suomen YK-liitto tukee hallituksen tavoitetta vahvistaa Suomen ulko- ja turvallisuuspoliittista asemaa muuttuneessa globaalissa turvallisuustilanteessa. Tavoitteen saavuttamiseksi YK-liitto kannustaa hallitusta toimiin, joilla vahvistetaan aktiivisesti ja aloitteellisesti Suomen toimijuutta YK:ssa ja muissa kansainvälisissä yhteisöissä, lujitetaan sääntöpohjaista kansainvälisoikeudellista järjestelmää sekä tuetaan demokratiaa, jonka keskeisenä osana on moniääninen ja osallistava kansalaisyhteiskunta. YK-liitto esittää vakavan huolen nyt asetettujen tavoitteiden ja tehtyjen rahoitusleikkausten ristiriitaisuudesta, toimet eivät mahdollista ulkopoliittisten tavoitteiden ja vakiintuneiden kestävän kehityksen edistämiseen tähtäävien sitoumusten ja Suomen kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden saavuttamista.

Suomen YK-liitto edellyttää:

- Sääntöpohjaisen kansainvälisen järjestelmän tuen johdonmukaista vahvistamista, jossa turvallisuuspoliittisen fokuksen ohella vahvistetaan globaalia oikeudenmukaisuutta, oikeusvelvoitteiden noudattamista ja ihmisoikeuksien kunnioittamista.
- Yhdenvertaisuuden ja osallisuuden tinkimätöntä puolustamista, jossa erityisesti nuorten, naisten ja vähemmistöryhmien äänen kuuleminen vahvistuu ja osallistumisen mahdollisuudet monipuolistuvat.
- Moniäänisen osallistavan kansalaisyhteiskunnan olemassaolon turvaamista, joka vahvistaa ulko- ja turvallisuuspolitiikalle asetettuja tavoitteita ja tukee kansalaisten tiedonsaannin mahdollisuuksia.
- Vahvaa sitoutumista ja riittävää resursointia monenkeskisen järjestelmän kehittämiseen, aktiiviseen rauhanrakentamiseen, ilmastokriisin torjumiseen ja sen negatiivisiin vaikutuksiin sopeutumiseen sekä kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen vuoteen 2030 mennessä.

